

සිංහල බෝධිවංශයේ රචනා ශෛලිය.

සිංහල බෝධිවංශය විමසීමේදී එහි රචනා ශෛලියේ ක්‍රම කිහිපයක් හඳුනා ගත හැක.

- i. ශ්‍රව්‍ය ගෝචර රටාව,
- ii. වර්ණනාත්මක විලාසය
- iii. වාර්තා ස්වරූපය,
- iv. දීර්ඝ වාක්‍ය යෙදීම,
- v. කෙටි වාක්‍ය භාවිතය,
- vi. සංස්කෘත වචන මිශ්‍ර කඩොර ස්වරූපය,,
- vii. සරල සිංහල වචන සහිත සුගම බස් වහර භාවිතය,
- viii. උපමා මගින් යෙදුම් අලංකාර කිරීම,
- ix. සංවාද ශෛලිය.

i. ශ්‍රව්‍ය ගෝචර රටාව

පැරණි පොත පත ලියැවුණේ අසාගෙන සිට රස විඳීමට මිස කියවා රස විඳීමට නොවේ. කැමැත්තෙන් අසා සිටිය හැක්කේ ලස්සනට හඬනගා කියවන විට ය. ලස්සනට කියවන්නට නම් ඊට ගැලපෙන භාෂා විලාසයකින් පොත රචනා වී තිබිය යුතු ය. ඒ නිසා අතීතයේ පොත් ලිවීමේදී ශ්‍රව්‍යගෝචර රටාවක් හෙවත් ශ්‍රව්‍ය ගෝචර රටාවක් අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය විය. (දැන් පිළිගැනෙන විවිධ භාෂ්‍යවේදීන් කියවන විට චාක්‍රය සැකසී ඇත්තේ මේ හටුවට ය) සිංහල බෝධි වංශයේ මෙය සැකසී ඇති සැටි බලමු.

“නව ද, වතුර් වෛශාරද්‍යානසෙන් විශාරද වූ, කාය බල දශයක් හා ඥාන බල දශයක් හා ධරණ හෙයින් දශබලධාරී වූ, සුර්ව සර්වඥවරයන් පිහිටියාවූ ස්ථානයෙහි පිහිටිහෙයින් ආසනවිධානවිධායී වූ, නිර්නිත නාද පවත්වන හෙයින් සිංහනාදී වූ...” (දඹල පරිනිර්වාණ කථා) මෙවැනි පාඨ බෝධිවංශයේ සුලභ ය. මේවා කිසියම් තාලයකට අනුව ලතාවකට ගායනය කළ හැකි ය. ඒ නිසා අසන්නාට කියන දේ කැමැත්තෙන් අසා සිටිය හැක. එසේ ම තාලයකට ඇඳ පැඳ කියන විට කෙටි කාලයක් තුළ දී වැඩි වචන ප්‍රමාණයක් කියවෙන්නේ නැත. ඒ නිසා අසන්නාට කියන දේ හොඳින් වටහා ගැනීමට කාලයක් ලැබෙයි. (මබට ද හැකි පර්ද මේ වාක්‍ය ඇඳ පැඳ තාලයකට අනුව කියවන්න. එවිට මෙම ශෛලිය ගැන අවබෝධය වඩා තහවුරු වේ.) මේ සඳහා පහත සඳහන් කරුණු ද උපකාරී වෙයි.

අනුප්‍රාස බාහුලය:-

එක ම වගේ ශබ්ද නිතර නිතර ඇසෙන්නට සැලැස්වීම අනුප්‍රාස යෙදීමයි. මෙය වැඩි වැඩියෙන් යෙදීම අනුප්‍රාස බාහුලය හෙවත් අනුප්‍රාස බහුලතාවයි. ඉහත ගත් උදාහරණයේ ‘වූ’ යන්නෙන් අවසන් වන වාක්‍ය බණ්ඩ වැඩියෙන් යොදාගෙන ඇති බව ඔබට පෙනේ. මෙසේ එක ම හඬක් නිතර ඇසෙන විට එහි මිනිරක් ඇත. මේ බලන්න,

“එහි කවරක්කු විසින් ගන්නා ලද්දේ ද යන්නෙහි ධර්මාගෝක රජ්ජුරුවන් විසින් ගන්නා ලද්දේ ය, කවරක්කු විසින් ගෙන එන ලද්දේ ද යන්නෙහි සංසම්මතා නම් මහා ස්ථවිරීන් විසින් ගෙන එන ලද්දේ ය, කවරක්කු විසින් පිහිටුවන ලද්දේ ද යන්නෙහි දෙවන පැතිස්ස රජ්ජුරුවන් විසින් පිහිටුවන ලද්දේ ය.....”(දසබල පරිනිර්වාණ කථා.)

දීර්ඝාක්ෂර බහුලතාව:-

“එකල්හි මුක්තාභාරයෙන් සිහිල් වූ ශරීර ඇත්තේ වී නමුත් ශතූ ජනයාට තැවුලි කරන්නා වූ, නිර්මල ශෝභා ඇත්තේ වී නමුත් කිලිටි කරන ලද ශතූ වහිතාවන්ගේ මුඛ පද්ම ශෝභාවන් ඇත්තා වූ, ධර්මාශෝක රජතෙමේ...” (තෘතීය සංගීති කථා)

මෙසේ දීර්ඝාකෂර වැඩියෙන් යොදා ගැනීම නිසා ද පොත හඬනගා කියවන්නාට නාලයකට ඇඳ පැඳ කියවීමට පහසු වෙයි. එසේ ම එය කනට මිහිරක් ද වෙයි.

ii. වර්ණනාත්මක විලාසය

පහත සඳහන් පාඨය විමසා බලමු.

“සාමණේරයන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනා නැමති දර්පණ තලයෙහි පෙනෙන්නා වූ පෙනෙන්නාවූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්ම නැමති ශරීරය දැක...” (තෘතීය සංගීති කථා)
මෙය සාමාන්‍ය පරිදි කියන්නේ නම් මෙසේ ය.

“සාමණේරයන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව අසා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය හඳුනාගෙන...”
එසේ නොකියා ඉහත දැක්වුණු ක්‍රමයට එය ඉදිරිපත් කිරීමෙන් වඩා ලස්සනට කියන්නට කතුවරයා කැමති වී ඇත.

“දිගු පුළුල් වූ නිශ්චල හේත්‍ර රශ්මින් වියදමු පමණ තැන් හොබවමින් ...” :තෘතීය සංගීති කථා -
විය දණ්ඩක පමණ දුර බලමින් (හෙවත් බොහෝ දුර නොබලා) යන්න වඩා ලස්සනට කියූ සැටියි, ඒ.
ණ්ප්‍රසන්න වූ ගංගා නැමති අංගනාව විසින් තරංග නැමති හස්තයෙන් පෙණපිටු නැමති මලින් පුදනු ලබන්නාක් වැනි වූ සේක් ...ණ් :තෘතීය සංගීති කථා -
ගංගාවේ දියරැලිවලින් පෙණපිඬු ඉදිරියට තල්ලු කෙරෙන බව කියූ සැටියි, ඒ.

මේ වර්ණනාත්මක විලාසය තවත් මඳක් විස්තර වශයෙන් සාකච්ඡා කරමු.

“පුෂ්ප නැමති දත්තයන් දෙවියන් සතුව කරවන්නාවූ නන්දනාදානසට අපභාස කොට පලුපත් නැමති අතින් කැඳවා 'මා හා සම වන්නට තාගේ ආකසයන් ප්‍රයෝජන නැතැයි පකම් නාදයන් හා ඝංග නාදයන් ගර්ජනා කරන්නාක් වැනි වූ...” (මහාවිහාර ප්‍රතිග්‍රහණ කථා)

උයනේ මල් පිපී තිබුණේ ය යන්න කතුවරයා කියන්නේ පුෂ්ප නැමති දත්තයන් දෙවියන් සතුව කරන්නා වූ යනුවෙනි. උයන මිනිසෙකි, ඔහු දෙවියන් දෙස සිනාසෙමින් බලා සිටියි, එවිට ඔහුගේ දත් පෙණේ. ඒ දත් යනු මල් ය. මල් නැමති දත්වලින් සිනාසෙන්නේ ය යනුවෙන් කී විට අපේ සිතට නැගෙන විත්ත රූපය කොතරම් සුන්දර දැයි සිතා බලන්න.

උයනෙහි කුරැල්ලෝ, බමරු, මීමැස්සෝ සිටිති, ඔවුහු නාද නංවති. කතුවරයා මෙය දක්වන්නේ මෙසේ ය. මේ උයන නැමති මිනිසා දෙවියන්ගේ උයන වූ නන්දන උයනට කතා කොට මා මෙන් ලස්සන වන්නට ඔබ ගන්නා උත්සාහය නිෂ්ඵල ය යනුවෙන් අභියෝගයක් කරයි. කුරැල්ලන්ගේ හා බමර මීමැස්සන්ගේ නාදයන් කියවෙන්නේ එයයි.

මෙම ඉතා ලස්සන බව - දෙවි ලොව නන්දන උයනටත් වඩා ලස්සන බව - කියූ කොතරම් ලස්සන දැයි බලන්න. යමක් වර්ණනාත්මක වී කීමේ ප්‍රයෝජනය මෙයයි. මෙවැනි ඒවා කාව්‍යාත්මක ප්‍රකාශන යයි කියමු. කවියෙන් මෙන් ම මෙවැනි ප්‍රකාශනවලින් ද රස මතු කෙරෙන බැවිනි.

වාර්තා ස්වරූපය :

“ඒ ඒ තැනි සත්කාර සම්මාන නොලබන ධාතුන් වහන්සේ බුදුන්ගේ අධිෂ්ඨාන බලයෙන් සත්කාර සම්මාන ලබන තැනකට වඩනා සේක. කල් යත් යත් හැමතැනි සත්කාර සම්මාන නොවේ. එකල්හි මේ ලක්දිව ධාතුන් රැස්ව රුවන්මැලි දාගබට වඩනා සේක.... ” (මහාවිහාර ප්‍රතිග්‍රහණ කථා)
මෙම වැකිවල කලින් දුටු වාක්‍යයේ මෙන් අමුතු කියමන් හෝ අලංකාර තිබේ ද? නැත. කින්නට තිබෙන කාරණය කෙලින් ම කියාගෙන යාමයි, කෙරෙන්නේ. වර්ණනා කළ යුතු තැන වර්ණනාත්මක වී කියන්නටත් එසේ අවශ්‍ය නොවේ යයි සිතනු තැන වාර්තාවක් මෙන් කෙලින් ම ඉදිරිපත් කරන්නටත් කතුවරයා කැමති වී ඇත. ඒ මගින් රචනයේ ඒකාකාරී ස්වරූපය නැති කොට ඊට විවිධත්වයක් දීමට කතුවරයා සමත් වී ඇත.

දීර්ඝ වාක්‍ය :-

පොත ශබ්ද නගා නාලයකට ඇඳ පැඳ කියවීමේදී දීර්ඝ වාක්‍ය යෙදීම ප්‍රයෝජනවත් වෙයි. ඒ නිසා පැරණි පොත පත බොහෝ දුරට දිගු ජනකි යොදා ගනු දැකිය හැක. බෝධිවංශය ද එසේ ය.

“අලුත සුණුවම කිරීමෙන් ධවල වූ නොයෙක් ප්‍රාසාදයන් කෙලාසකට පර්වත සමූහයක් බඳු වූ, සඳුන් කළුවැල් දෙවිදුරු තුවරලා කපුරු ආදී වූ සුවඳ සල්පිලින් ගන්ධමාදන පර්වත ප්‍රාන්තයක් වැනි වූ, ඇඹුල උසුල රත් නෙළුම් එලනෙළුම් සිනිද්ද බෝලිද්ද දෑසමත් සපුමල් ආදී වූ මල් සල්පිලින් හැමකල්හි ම වසන්ත සමයක් වැනි වූ...” :නගර ප්‍රවේශ කථා-
මේ වාක්‍යය මෙතැනින් අවසන් නොවේ.දළ වශයෙන් වචන 190ක් පමණ දික් වෙයි. ඊටත් වඩා දිග වාක්‍ය ද ඇත.

කෙටි වාක්‍ය:-

“මෙසේ පිටකද්වය පිරිහුණු කල විනය පිටකය හා ජාතක ම පමණක් ධරති. එහි විනය පිටකය ලජ්ජිභූ ම ධරති. ලාභ කැමැත්තෝ ජාතක ම ධරති. මවුහු ද කල් යත් යත් ජාතක ධරන්ට අසමත් වෙති. එහි පළමුකොට වෙස්සන්තර ජාතකය පිරිහෙයි. ඉක්බිති ප්‍රතිලෝම ක්‍රමයෙන් අපණ්ණක ජාතකය දක්වා ම පිරිහෙයි...” (මහාවිහාර ප්‍රතිග්‍රහණ කථා)
දිග වාක්‍ය හා සසඳන කල මේ වාක්‍ය කොතරම් කෙටි දැයි බලන්න. මෙතැන වාක්‍ය 6 කි. එහෙත් එක් දිග වාක්‍යයක් තරම් වත් නැත.

කයෝර භාෂාව:-

සිංහල බෝධිවංශය කියවන කල අප මුහුණ දෙන ලොකු ම ගැටළුවක් වන්නේ එහි එන වචන තේරුම් ගැනීමට අපහසු වීමයි.
“ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ ද්වාත්‍රිංශද්වර මහා පුරුෂ ලක්ෂණයෙන් හා අගිත්‍යනුවාසද්වරයෙන් හා හෙබ් සේක් නිල පිත ලෝගිතාවදාත මාංජ්ජය ප්‍රභාස්වරයෙන් විසිතුරු වූ ශෝභා ඇති සේක්...”

“අජ්ටාංගයෙන් යුක්ත කුරවිකනාද පරදවන්තාවූ බ්‍රහ්මසෝපයක් බඳු වූ මධුරස්වර සමාද්ධින් ද...”

“ආලෝකන වලෝකන සම්මිකද්වර පසාරණාදිවූ සමාද්ධ ජර්යාපථයන් ඇති...”
සමකාලීන ව පිලිගෙන පැවති සංස්කෘත තත්සම පද සහිත භාෂා විලාසය බෝධිවංශ කතුවරයා ද අගය කළ බව පෙනෙයි. මේ මගින් ඔහු අපේක්ෂා කරන්නට ඇත්තේ ලතාවකට අනුව ගායනා කරන්නාක් මෙන් කියවිය හැකි ශෛලියක් භාවිත කිරීමයි. එහෙත් මෙය කතුවරයා දක්වන අපේක්ෂාව සමග කොතරම් ගැලපෙන්නේ ද යන්න ප්‍රශ්නයකි. කෘතිය රචනා කිරීම පිලිබඳ අරමුණ ප්‍රකාශ කිරීමේදී ඔහු දක්වන්නේ “සියලු ජනයන්ගේ සුඛාවබෝධය පිණිස ...” මෙය කරන බවයි. එදා සිටි ජනතාව මෙය කොතරම් පහසුවෙන් තේරුම් ගන්නා ද යන්න අපට ප්‍රශ්නයකි.

සුගම බස්වහර:-

කයෝර භාෂා ශෛලියක් බොහෝ තැන්වල දක්නට ලැබුණ ද සරල සුගම බසක් ද එහි හැක්කේ නොවේ. “ඉක්බිත්තෙන් ඒ ධර්මාශෝක රජතෙමේ උදාසනක් සේ තුන් සිවුරු ඇත්තද මත්තෙහි තබා පස්විසි යාලක් සුවඳ හා පන්සියයක් සුවඳ මල් කරඬු හා සමග නිග්‍රෝධ ස්ථවිරයන් වහන්සේට පිලිගන්වනුකොට යවන්නේ ය. දාවලුද එසේ ම යවන්නේ ය. සවස ද එසේ ම යවන්නේ ය...”(තෘතිය සංගීති කථා)
සංස්කෘත තත්සම ශබ්ද මගින් කෙරෙන කයෝර ගතිය මෙහි නැත. ඒ නිසා ම කියවීමට ද තේරුම් ගැනීමට ද පහසු ය.

උපමා සහිත බව:-

උපමාවක් යොදනුයේ කියන දෙය වඩා හොඳින් පැහැදිලි කිරීමට ය. එසේ ම එය ලේඛනය වඩාත් සාරවත් කරන්නේ ද වෙයි.
“අඳුරු ගබඩාවකට වන්නක්හු මෙන් කිසිවක් සලකා ගත නොහි”
මෙය තෘතිය සංගීති කථාවෙහි එන සිග්ගව රහතන් වහන්සේ මොග්ගලී කුමාරයන් ගෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇසූ කල ඒ කුමාරයාට පිලිතුරක් සොයා ගත නොහැකි වූ බව පෙන්වීමට යොදාගත් උපමාවකි. බුදු දහම පිලිබඳව කිසිවක් නොදන්න කුමාරයා අඳුරු කාමරයක තනි වූවෙකු වැන්න. ඔහුට කිසි දෙයක් සොයා ගත නොහැක.සාර්ථක උපමාවකි.

“මහා බෝධියෙන් කපා හළ පිළිල් මෙන්” ස්ඵටිර වාදය මහා බෝධිය වැන්න, ඉන් බැහැර වූ අනිකුත් නිකායන් පිළිල් මෙහි. පිළිලය යනු ගස වනසන ගසෙහි ම මැදෙන දෙයකි. ගස බේරා ගන්නට නම් ඒ පිළිලයන් කපා හළ යුතු ය. අනිකුත් නිකායන් බුදු සසුන වනසන බවත් බුදු සසුන බේරා ගන්නට නම් ඒවා ඉවත් කළ යුතු බවත් කීමට මේ උපමාව ඉතා සාර්ථක නොවන්නේ ද?

“අනේකප්‍රකාරවූ ඕලමිඛ කුසුමදාමයන් වමාරන්නාක් වැනි වූ” ඉහල සිට පහලට මල් දැමී එල්ලෙන බව කියූ සැටියි ඒ. වමාරන්නාක් වැනි යයි කියන විට රසිකයා තුළ කිසියම් අප්‍රසන්නතාවක් ඇති වන්නට ඉඩ ඇතත් එල්ලෙන බව කියන්නට නම් මෙය වරදක් නැත.

“ශ්‍රෝතෘපත්ති ඵල නැමති අලංකාරයෙන් සරහා...” මෙය උපමාවක් නොව රූපකයකි. මිහිඳු හිමියන් බණ දෙසූ කල එය අවබෝධ කර ගත් අනුලා දේවිය සෝවාන් වූවා ය. කතුවරයා දක්වන්නේ එය මිහිඳු හිමියන් විසින් ම සිදු කළ කටයුත්තක් බවයි. එය ද අපේ සිත් ගන්නා අයුරින් වඩාත් අලංකාර ලෙස ඉදිරිපත් කළ සැටි අසුරු නොවේ ද?

සංවාද ශෛලිය:-

තැනෙක බෝධිවංශයේ දෙදෙනෙකු අතර කෙරෙන සංවාදයක් ද ඉදිරිපත් වෙයි.

“... ‘කිමෙක් ද ස්වාමීනි, මේ ප්‍රමදා වනය සැප දැයි විචාළ කල්හි, ‘එසේ ය මහරජ්ජුරුවෙහි, මේ උද්‍යානය ශ්‍රමණයන් වහන්සේගේ වාසයට සරුප් වන්නේ යැයි කී කල්හි ඒ උයන සංඝයාට ප්‍රවේණි කොට දෙනු කැමැත්තා වූ රජ්ජුරුවන් විසින් ‘ස්වාමීනි, හික්සු සංඝයා වහන්සේට ආරාම කැප දැයි විචාළ කල්හි ‘කැප ය මහරජ්ජුරුවෙහි...’ ප්‍රථම සංගීති කථා- දේවානම් පියතිස්ස රජු හමේ මිහිඳු හිමියන් අතර ඇති වන සංවාදයක කොටසකි. මේ මගින් රචනා ශෛලියේ ඒකාකාරී බව නැතිකොට අසන්නාට පහසුවක් ඇති කරයි.

මේ තවත් තැනකි.

“ස්වාමීනි බුදුරජාණන් වහන්ස, මේ නුඹ වහන්සේ පැන් සනහන වේලාව නොවේ ද? නුඹ වහන්සේ හික්සුන්ට අවවාද දෙන වෛලාව නොවේ ද? මේ නුඹ වහන්සේ සිංහ ගය්‍යාව කරන වේලාව නොවේ ද? මේ නුඹ වහන්සේ දවුදු දඬු වළඳන වේලාව නොවේ ද? යනාදී ක්‍රමයෙන් හඬන සේක්...” දෙදෙනෙකු අතර ඇතිවන සංවාදයක් නොවේ; ආනන්ද හිමියන් තනි ව ම කරන ප්‍රකාශයකි. එහෙත් ඉදිරිපත් කර ඇති ආකාරය අනුව සංවාදවක ස්වරූපය පෙනේ.

මෙය ද බලන්න.

ඃ එය කවරක්හු විසින් ගන්නා ලද්දේ ද යන්නෙහි, ධර්මාශෝක රජ්ජුරුවන් විසින් ගන්නා ලද්දේ ය, කවරක්හු විසින් ගෙන එව ලද්දේ ද යන්නෙහි සංඝමිත්‍රා නම් මහාස්ථවිරීන් විසින් ගෙන එන ලද්දේ ය, කවරක්හු විසින් පිහිටුවන ලද්දේ ද යන්නෙහි දෙවන පැතිස්ස රජ්ජුරුවන් විසින් පිහිටුවන ලද්දේ ය.../(දශබල පරිනිර්වාණ කථා)

සංවාදයක් නොවේ; කතුවරයා ම ප්‍රශ්න නගමින්, පිළිතුරු දෙමින් කරන රචනයකි. එහි ද සංවාද ශෛලිය පෙනේ.

මෙසේ සිංහල බෝධිවංශයෙහි රචනා ශෛලියේ විවිධත්වයක් අපට දැකිය හැක. එය කෘතියට අලංකාරයකි.

